

ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ 7^{ου} εξαμήνου Ακαδημαϊκό Έτος 2020-2021

Άσκηση 12^η Αιμορραγία πεπτικού

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΔΟΛΑΨΑΚΗΣ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ Β ΕΣΥ, ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ
Δ' ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΓΝ ΑΤΤΙΚΟΝ
12/10/2020

Άνδρας 40 ετών, βιοτέχνης, **διακομίζεται με ασθενοφόρο** στο ΤΕΠ καθώς προ 4ωρου παρουσίασε **αιφνιδίως** αίσθημα αδυναμίας, τάση προς λιποθυμία και έντονη εφίδρωση

Στο ΤΕΠ: ωχρότητα δέρματος, εφίδρωση, ψυχρά άκρα, αγχώδεις απαντήσεις, αργί να απαντήσει στις ερωτήσεις, εξαντλημένος.

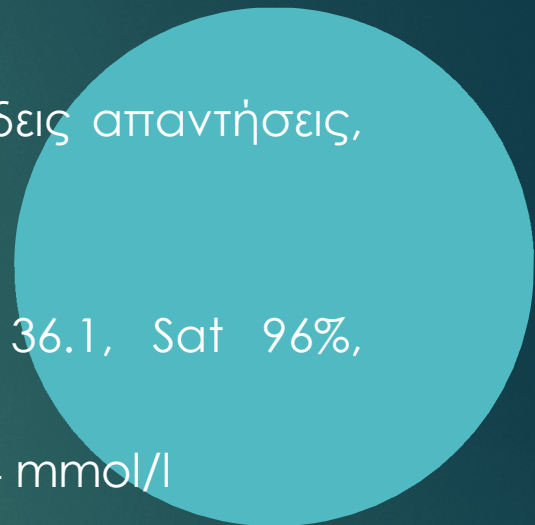

Ζωτικά σημεία: ΑΠ 90/60 mm Hg, σφύξεις 110/min, θ 36.1, Sat 96%, αναπνευστική συχνότητα 22/min

Αέρια αίματος: pH 7.45, PCO₂ 30 mmHg, PO₂ 70 mm Hg, Lac 4 mmol/l

τι έχει ο ασθενής μας;

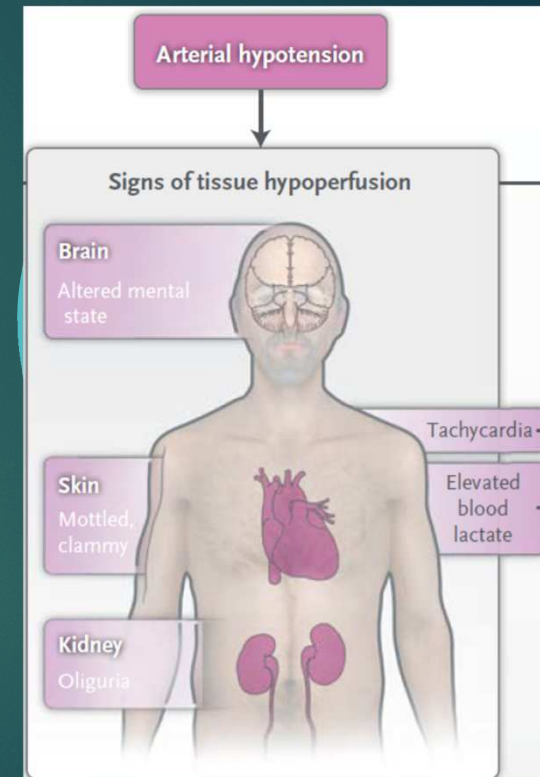

Ιστική υποάρδευση – Shock

► Σημεία και συμπτώματα ιστικής υποάρδευσης

1. Υπόταση: κλασικά ορίζεται ως ΣΑΠ < 90 mm Hg ή ΜΑΠ < 70 mmHg ή πτώση ΣΑΠ > 40 mmHg από τη συνήθη
2. Ταχυκαρδία: αντανακλαστική για την αύξηση της καρδιακής παροχής
3. Εγκέφαλος: επηρεασμένο επίπεδο συνείδησης
4. Δέρμα: κολλώδες, ψυχρό ή θερμό αναλόγως του αιτίου
5. Νεφροί: ολιγουρία
6. Γαλακτικό: προϊόν αναερόβιου μεταβολισμού, έμμεσος δείκτης ιστικής υποξίας στο επίπεδο της μικροκυκλοφορίας

Ιστική υποάρδευση - shock

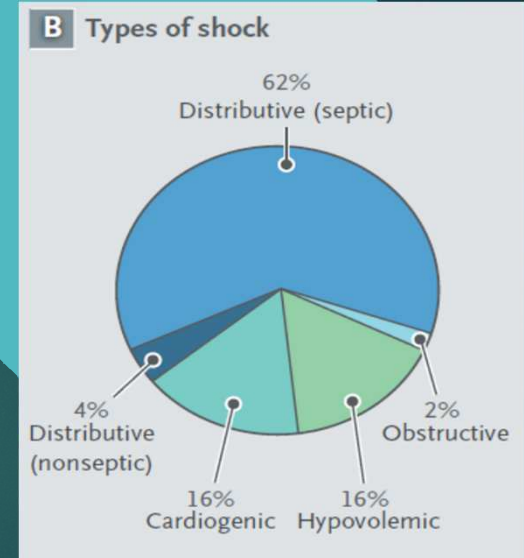
- ▶ Ανεπαρκής παροχή αίματος προς τους ιστούς, άρα ανεπαρκής προσφορά οξυγόνου και θρεπτικών συστατικών
- ▶ **4 παθοφυσιολογικοί μηχανισμοί –όχι οπωσδήποτε αμοιβαία αποκλειόμενοι!**

(α) Ανεπαρκής καρδιακή παροχή λόγω βλάβης της καρδιάς πχ OEM, σοβαρή βαλβιδοπάθεια, οξεία μυοκαρδίτιδα, αρρυθμία, τελικού σταδίου μυοκαρδιοπάθεια

(β) Υπογκαιμία και άρα μειωμένη φλεβική επιστροφή στην καρδιά (αιμορραγική ή μη αιμορραγική)

(γ) Απόφραξη σε κάποιο σημείο της κυκλοφορίας ιδίως στο φλεβικό δίκτυο (πνευμονική εμβολή, καρδιακός επιπωματισμός, πνευμοθώρακας υπό τάση)

(δ) Ανακατανομή αιματικής ροής, σεσημασμένη αγγειοδιαστολή: σοβαρή σήψη, αναφυλαξία

Vincent et al. Circulatory shock. N Engl J Med 2013, Oct 31; 369 (18)

Αναζήτηση αιτίας ιστικής υποάρδευσης

Πληροφορίες από την παρούσα νόσο, το ατομικό και οικογενειακό ιστορικό και την ανασκόπηση συστημάτων

- Άνδρας 40 ετών, καπνιστής 44 pack/years, αγχώδης εργασία
- Χωρίς ιστορικό ΣΔ, ΑΥ, δυσλιπιδαιμίας, χωρίς οικογενειακό ιστορικό στεφανιαίας νόσου
- Μέτρια κατανάλωση αλκοόλ
- Ατομικό αναμνηστικό έλκους βολβού 12δακτύλου προ 20ετίας που είχε αντιμετωπιστεί φαρμακευτικά με ρανιτιδίνη, επεισόδιο αγχώδους νευρώσης προ 5ετίας
- Οικογενειακό ιστορικό έλκους 12δακτύλου: πατέρας με γαστρεκτομή λόγω γαστρορραγίας
- Χωρίς πρόσφατο χειρουργείο, νοσηλεία, ταξίδι με αεροπλάνο, χωρίς οικογενειακό ή ατομικό ιστορικό PE/DVT
- Συχνή πρωινή βλεννοπυώδης απόχρεμψη
- Αίσθημα βάρους στο επιγάστριο με μετεωρισμό και όξινες ερυγές κατά διαστήματα και ιδίως επί κενού στομάχου το βράδυ
- Συχνές κεφαλαλγίες, με τακτική λήψη ΜΣΑΦ και παρακεταμόλης. Προ 24ώρου έλαβε 2 tbs ασπιρίνης και 2tbs παρακεταμόλης
- Χωρίς δύσπνοια προσπάθειας, στηθάγχη, συγκοπή/προσυγκοπή, κατά διαστήματα αίσθημα παλμών
- Στην παρούσα φάση χωρίς εμπύρετο, θωρακικό άλγος, αίσθημα παλμών, βήχα/δύσπνοια, δυσουρικά ενοχλήματα, κοιλιακό άλγος, μέλαινα/αιματοχεσία/αιματέμεση/αιματουρία/ρινορραγία

Αναζήτηση αιτίας ιστικής υποάρδευσης

Πληροφορίες από την αντικειμενική εξέταση

- ▶ **Ζωτικά σημεία:** ΑΠ 90/60 mm Hg, σφύξεις 110/min, θ 36.1, Sat 96%, αναπνοές 22/min
Κατά την έγερση του ασθενούς σε καθιστή θέση: ΣΑΠ 75 mm Hg, σφύξεις 140/min, ζάλη
- ▶ **Αέρια αίματος:** pH 7.45, PCO₂ 30 mmHg, PO₂ 70 mm Hg, Lac 4 mmol/l
- ▶ Γενικευμένη ωχρότητα δέρματος και επιπεφυκώτων
Χωρίς οίδημα σφυρών, χωρίς εξάνθημα, χωρίς εκχυμώσεις, πετέχειες
Τράχηλος χωρίς διάταση σφαγιτίδων
Επισκόπηση στοματοφάρυγγα χωρίς οίδημα σταφυλής
- ▶ **Αναπνευστικό:** λίγοι συρίπτοντες και ρεγχάζοντες στα ανώτερα πνευμονικά πεδία
- ▶ **Καρδιά:** τόνοι ρυθμικοί, ταχείς, χωρίς φύσημα, αύξηση της έντασης της καρδιακής ώσης
- ▶ **Κοιλιά:** μαλακή, ευπίεστη, ανώδυνη. Εντερικοί ήχοι αυξημένοι. Σπλάγχνα αψηλάφητα
- ▶ **Άκρα:** ψυχρά
- ▶ **Νευρικό:** εγκεφαλικές συζυγίες κφ, χωρίς ελάττωση μυικής ισχύος και αισθητικότητας άκρων
- ▶ **Δακτυλική εξέταση:** κενή λήκυθος

Αναζήτηση αιτίας ιστικής υποάρδευσης

Πληροφορίες από τις παρακλινικές εξετάσεις

- ▶ WBC 13.200 (NEUT 70%), Hb 8.5 g/dl, Hct 24%, MCV 85, PLT 420.000
Χρόνοι πήξης φυσιολογικοί, INR 1, ινωδογόνο φυσιολογικό, D-dimers φυσιολογικά
- ▶ Ουρία 75 mg/dl, Κρεατινίνη 1 mg/dl, Γλυκόζη 100 mg/dl, Τρανσαμινάσες κφ, Ολική Bil 1 mg/dl, gGT 38 U/L, ALP 60 U/L, Na 137 mmol/l, K 4,4 mmol/l, CRP 5 mg/dl, τροπονίνη 5 ng/ml
- ▶ ΗΚΓ φλεβοκομβική ταχυκαρδία
- ▶ Ακτινογραφία θώρακος χωρίς παθολογικά ευρήματα

Με βάση όλα τα παραπάνω

Ποια/Ποιες αιτίες ιστικής υποάρδευσης μπορούν να αποκλειστούν και ποια/ποιες είναι πιθανές;

Κατά τη διάρκεια της διενέργειας του ΗΚΓ ο ασθενής εμφάνισε μεγάλη, υδαρή, μέλαινα κένωση

Εντόπιση αιμορραγίας;

- ▶ **Μέλαινα κένωση:** εμφανίζεται επί απώλειας >50ml αίματος, ενώ η αιματοχεσία απαιτεί 1lt αίματος

Η κατάποση 1-2 λίτρων αίματος προκαλεί μέλαινα επί 5 ημέρες με την πρώτη κένωση να εμφανίζεται 4-24 ώρες μετά (Walker et al. *Clinical Methods: The history, physical and laboratory examinations*, 1990)

Άρα η ύπαρξη μέλαινας υποδηλώνει πρόσφατη αιμορραγία χωρίς να μπορεί να ξεχωρίσει ενεργό από μη ενεργό.

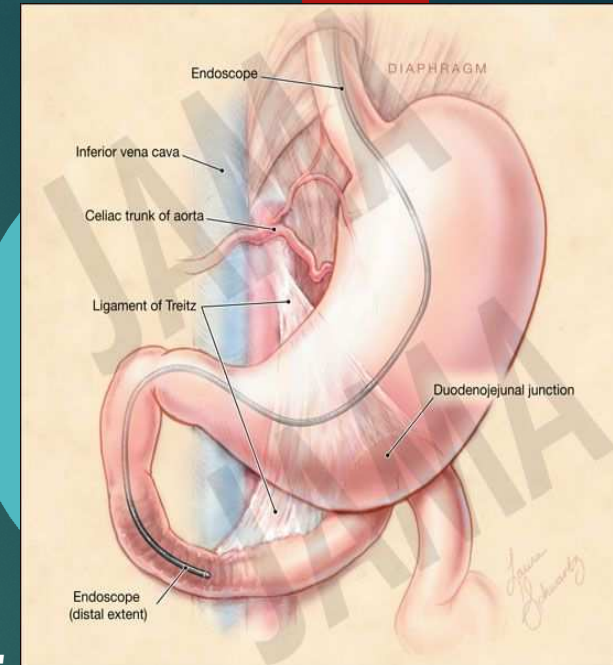
Στο 90% των ασθενών με μέλαινα η αιμορραγία προέρχεται άνωθεν του συνδέσμου του Treitz

Στο 10% προέρχεται από το άπω λεπτό έντερο ή το δεξιό κόλον

- ▶ **Παράγοντες που προβλέπουν εστία αιμορραγίας ανώτερου πεπτικού**

Μέλαινα (LR 25), καφεοειδές περιεχόμενο στο ρινογαστρικό σωλήνα (LR 9.6)
λόγος ουρίας/κρεατινίνη >30 (LR 7.5), αναφερόμενη μέλαινα (LR 5.1-5.9),
αιματοχεσία (LR <1)

(Srygley et al. Does this patient have a severe upper gastrointestinal bleed? JAMA 2012)

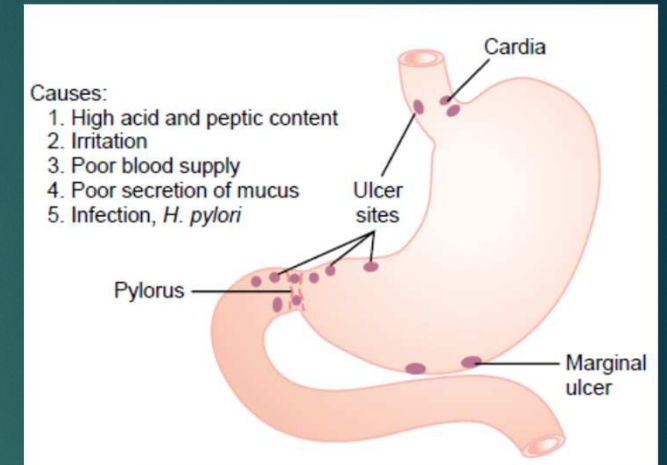

Αίτιο αιμορραγίας;

ΑΙΤΙΑ ΑΙΜΟΡΡΑΓΙΑΣ ΑΝΩΤΕΡΟΥ ΠΕΠΤΙΚΟΥ

1. **Πεπτικό έλκος:** *H.pylori* (50% ελκών στομάχου, 80% ελκών 12δακτύλου), ΜΣΑΦ, αλκοόλ, αντιθρομβωτικά
2. **Πυλαία υπέρταση:** κίρσοι οισοφάγου, πυλαία γαστροπάθεια
3. **Σύνδρομο Mallory-Weiss:** αύξηση ενδοκοιλιακής πίεσης λόγω εμέτων (αλκοόλ), έντονου λόξυγγα, προσπάθειας αφόδευσης
4. **Αγγειακές ανωμαλίες:** αγγειοδυσπλασίες, τηλαγγειεκτασίες
5. Έλκος Dieulafoy
6. **Νεοπλάσματα στομάχου** <1% (Ca, GIST)
7. **Διαβρωτική γαστρίτιδα, διαβρωτική οισοφαγίτιδα:** ΓΟΠ, ΜΣΑΦ, stress-related
8. Αορτοεντερικό συρρίγγιο, αιμοχολία, Ca παγκρέατος, ψευδοανεύρυσμα λόγω παγκρεατίτιδας

Εκτίμηση βαθμού αιμορραγίας

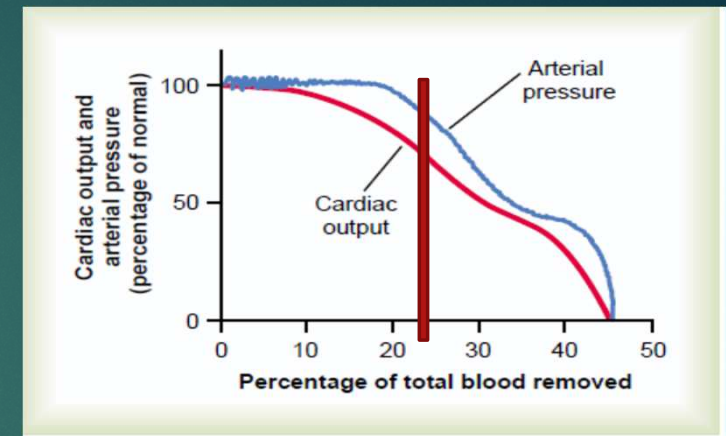
Table 2. Classification of Hemorrhagic Shock.*

Shock Class	Blood Loss† ml (%)	Heart Rate beats/min	Blood Pressure	Pulse Pressure	Respiratory Rate breaths/min	Mental Status
I	<750 (15)	<100	Normal	Normal	14–20	Slightly anxious
II	750–1500 (15–30)	100–120	Normal	Narrowed	20–30	Mildly anxious
III	1500–2000 (30–40)	120–140	Decreased	Narrowed	30–40	Anxious, confused
IV	>2000 (>40)	>140	Decreased	Narrowed	>35	Confused, lethargic

* Data are from the American College of Surgeons Committee on Trauma.⁴²

† Blood-loss volume and percentage of total blood volume are for a male patient with a body weight of 70 kg.

Cannon JW. Hemorrhagic shock. *N Engl J Med* 2018

Guyton and Hall. *Textbook of Medical Physiology*, 11th edition, 2006

Ιστορικό (ποσότητα, συχνότητα)

Κλινικά (επίπεδο συνείδησης, ΑΠ, σφύξεις, διούρηση, περιεχόμενο ρινογαστρικού;)

Εργαστηριακά (γαλακτικό, χρόνοι πήξης)

Απόκριση στη χορήγηση κρυσταλλοειδών

Πάντα έχουμε στο νου μας τον συγκεκριμένο ασθενή που έχουμε μπροστά μας

Αντιμετώπιση – Resuscitation

Όσο το δυνατόν ταχύτερη αποκατάσταση του ενδαγγειακού όγκου

Εντοπισμός και έλεγχος της αιμορραγίας εάν αυτή συνεχίζεται

Διόρθωση αναιμίας, διαταραχών πήξης αν υπάρχουν

There is a difference between resurrection and resuscitation, or re-animation. Resurrection refers to putting on a new, glorified body, while re-animation, or resuscitation, mean raising the person in the old, mortal body in which they died.

- ▶ Χορηγήθηκαν 2lt κρυσταλλοειδών (NaCl 0.9%) με αποτέλεσμα αύξηση της αρτηριακής πίεσης, αποκατάσταση του επιπέδου συνείδησης, Lac 2 mmol/l, επαρκή διούρηση
- ▶ Χορήγηση αναστολέων αντλίας πρωτονίων: πριν την ενδοσκοπήση μειώνει την ανάγκη παρεμβάσεων, τον κίνδυνο υποτροπής της αιμορραγίας και την ανάγκη χειρουργείου
- ▶ Θα χορηγηθεί μετάγγιση;
- ▶ Πότε θα γίνει γαστροσκόπηση;

Γαστροσκόπηση

- ▶ Πότε πρέπει να γίνει;
Αφού σταθεροποιηθεί ο ασθενής
Εντός 6-12 ωρών σε υψηλού κινδύνου (GBS>12)
Γενικά εντός 24 ωρών στους υπόλοιπους
- ▶ Στον ασθενή μας έγινε εντός 6 ωρών
Οισοφάγος κφ
Στόμαχος: θόλος-σώμα κφ, άντρο με έντονη
ερυθρότητα και λίγες διαβρώσεις προπυλωρικά
12δάκτυλο: Βολβός παραμορφωμένος με έλκος 1 cm
στο πρόσθιο τοίχωμα με ινική στη βάση και
προσκολλημένο θρόμβο. 2^η μοίρα με μικρή
ποσότητα αίματος.

Table 1. Glasgow–Blatchford Score.*

Values at Admission	Points
Blood urea nitrogen — mg/dl	
<18.2	0
18.2 to <22.4	2
22.4 to <28.0	3
28.0 to <70.0	4
≥70.0	6
Hemoglobin — g/dl	
≥13.0 (men); ≥12.0 (women)	0
12.0 to <13.0 (men); 10.0 to <12.0 (women)	1
10.0 to <12.0 (men)	3
<10.0 (men and women)	6
Systolic blood pressure — mm Hg	
≥110	0
100–109	1
90–99	2
<90	3
Heart rate — beats/min	
<100	0
≥100	1
Other variables	
Melena	1
Syncope	2
Hepatic disease according to history or clinical and laboratory evidence	2
Cardiac failure according to history or clinical and echocardiographic evidence	2

Γαστροσκόπηση

Ταξινόμηση κατά Forrest: κίνδυνος υποτροπής αιμορραγίας χωρίς κάποια ενδοσκοπική παρέμβαση

Προσκολλημένος θρόμβος (IIb)

Εύρημα υψηλού κινδύνου αν και μελέτες παρατήρησης δείχνουν ποσοστά υποτροπής 0-33%

(Lain L. Upper gastrointestinal bleeding due to peptic ulcer. N Engl J Med 2016)

Παραδοσιακά χωρίς ενδοσκοπική θεραπεία – ανάλογα με την εμπειρία του γαστρεντερολόγου

Ενδοσκοπική Θεραπεία

Συνήθως clips ή coagulation με ή χωρίς έκχυση αδρεναλίνης
58% μείωση κινδύνου υποτροπής αιμορραγίας σε βλάβες I

20% μείωση κινδύνου σε βλάβες IIa

Οι βλάβες τύπου IIc και III δεν απαιτούν παρέμβαση

Grade	Endoscopic picture	Rebleed risk (%)
I	Active hemorrhage	
IA	Spurting	85-100
IB	Oozing	10-27
II	Signs of recent hemorrhage	
IIA	Visible vessel	50
IIb	Adherent clot	30-35
IIc	Hematin covered flat spot	<8
III	No signs of hemorrhage-clean base ulcer	<3

Epicrisis...

- ▶ Ο ασθενής μας έλαβε υψηλή δόση PPIs iv για 3 ημέρες, χωρίς υποτροπή της αιμορραγίας.
- ▶ Καθώς την επόμενη ημέρα Hb 6,8 g/dl, έλαβε μετάγγιση 1 ΜΣΕ και 1 gr σιδήρου iv
$$\text{Total Iron Deficit} = \text{Weight \{kg\}} \times (\text{Target Hb} - \text{Actual Hb}) \{g/l\} \times 2.4 + \text{Iron stores \{mg\}}$$
- ▶ Σιπίστηκε από το στόμα χωρίς επιπλοκές
- ▶ Δεν υπήρξε ανάγκη επαναληπτικής (second look) γαστροσκόπησης
- ▶ Συστήθηκε η αυστηρή αποφυγή ΜΣΑΦ, ασπιρίνης, αλκοόλ
- ▶ Συστήθηκε φαρμακευτική αγωγή με ομεπραζόλη 40mg bid για 1 μήνα, και ακολούθως od για επιπλέον 1 μήνα (έλκος 1cm).
- ▶ 1 μήνα μετά το πέρας της θεραπείας ο ασθενής επανέλαβε γαστροσκόπηση και ελήφθησαν βιοψίες για H.pylori που ήταν θετικές. Έλαβε θεραπεία εκρίζωσης με σαφή βελτίωση της χρόνιας δυσπεψίας.

Take home messages

1. Μέλαινα σημαίνει εστία αιμορραγίας στο ανώτερο πεπτικό στο 90% των περιπτώσεων
2. Σε κάθε ασθενή με αιμορραγία ανωτέρου πεπτικού πρέπει να εκτιμηθεί ο βαθμός αιμορραγίας/ιστικής υποάρδευσης και αιμοδυναμικής αστάθειας
3. Προτεραιότητα είναι η αποκατάσταση του ενδαγγειακού όγκου και ο έλεγχος της αιμορραγίας αν είναι συνεχιζόμενη
4. Το πεπτικό έλκος είναι η συχνότερη αιτία αιμορραγίας ανωτέρου πεπτικού. Το *H.pylori* ευθύνεται για το 50% των ελκών στομάχου και το 80% 12δακτύλου. ΜΣΑΦ και/ή λήψη ασπιρίνης μπορεί να συνυπάρχουν ή να αποτελούν ξεχωριστό αίτιο.
5. Σε κάθε ασθενή με αιμορραγία ανωτέρου πεπτικού μετά τη σταθεροποίηση πραγματοποιείται γαστροσκόπηση εντός 6-24 ωρών.
6. Η γαστροσκόπηση θέτει τη διάγνωση και στην πλειοψηφία των περιπτώσεων μέσω ενδοσκοπικών επεμβατικών μεθόδων μειώνει δραστικά τον κίνδυνο υποτροπής της αιμορραγίας.

Ευχαριστώ για την προσοχή και τη συμμετοχή σας!

